

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

03 вересня 2015 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я

№ 88

Заслухавши та обговоривши інформацію голови Ради суддів України Сімоненко В.М., члена Ради суддів України Сасевича О.М. про визнання такими, що порушують незалежність, цілісність та єдність судової системи України Пропозиції Робочої групи Конституційної комісії з питань правосуддя щодо внесення змін до статті 128 та підпункту 2 пункту 19 Розділу XV Перехідних положень Конституції України, 131 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та Положення про Раду суддів України, затвердженого X позачерговим з'їздом суддів України 16 вересня 2010 року (зі змінами), Рада суддів України

в с т а н о в и л а:

22 серпня 2015 року Конституційною комісією оприлюднено Пропозиції Робочої групи з питань правосуддя щодо внесення змін до Конституції України, згідно яких виключається можливість обрання безстроково суддів, призначених на посаду судді вперше строком на п'ять років (ст.128 Основного Закону).

Також, пп.2 п.19 Розділу XV Перехідних положень Проекту змін до Конституції України в частині правосуддя передбачає припинення повноваження суддів, призначених на посаду вперше, до набрання чинності Законом України "Про внесення змін до Конституції України" (щодо правосуддя)", із закінченням строку, на який їх було призначено.

Отже, у Пропозиціях Робочої групи Конституційної комісії з питань правосуддя визначено механізм припинення повноважень суддів, призначених на посаду судді вперше, через певний проміжок часу.

Вважаємо запропоновані зміни до Основного Закону такими, що порушують єдність та цілісність судової гілки влади, впливають на незалежність судової системи України, суперечать принципу верховенства права, міжнародним стандартам у галузі судочинства, усталеній практиці Європейського суду з прав людини, висновкам Конституційного Суду України, виходячи з наступного.

Відповідно до частини першої статті 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Складовою верховенства права є принцип правової визначеності (п.61 Рішення Європейського суду з прав людини від 28 жовтня 1999 року «Брумареску проти Румунії»).

Основу принципу правової визначеності утворює ідея передбачуваності (очікуваності) суб'єктом відносин визначених правових наслідків (правового результату) своєї поведінки, яка відповідає наявним у суспільстві нормативним приписам.

Принцип правової визначеності вимагає ясності й однозначності правової норми та забезпечення того, щоб ситуації та правовідносини залишалися передбачуваними (правові позиції Конституційного Суду України висловлені у рішеннях від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010, від 22 грудня 2010 року № 23-рп/2010, від 11 жовтня 2011 року № 10-рп/2011).

Такий підхід узгоджується з практикою Європейського суду з прав людини, згідно якої закон має бути доступним та передбачуваним, тобто вираженим із достатньою точністю, щоб дати змогу особі в разі необхідності регулювати його положеннями свою поведінку (п.109 Рішення від 13 грудня 2001 року у справі «Церква Бесарабської Митрополії проти Молдови»).

Згідно чинної Конституції України призначення на посаду судді вперше надавало особі правову можливість претендувати, зі спливом п'ятирічного строку, на обрання Верховної Радою України на посаду судді безстроково.

Тобто, у призначених на посаду судді осіб виникали правомірні очікування стосовно продовження гарантованого Конституцією України права на працю.

Однак, запропоновані зміни обмежують конституційні права вперше призначених суддів, оскільки скасовують право на призначення суддею безстроково.

Крім того, винесений на розгляд громадськості Проект змін до Основного Закону передбачає відмінні підстави продовження виконання суддівських функцій (продлонгація виконання повноважень судді безстроково, завершення процедури призначення на посаду судді безстроково за матеріалами, котрі не розглянуті Верховної Радою України, здійснення повноважень до завершення терміну, на який було призначено).

Вважаємо, що викладена в Проекті правова регламентація продовження суддівської кар'єри порушує конституційний принцип рівності громадян перед законом (ч.1 ст.24 Конституції України), звужує зміст та обсяг існуючих прав і свобод вперше призначених суддів, що є неприпустимим (ч.1 ст.24 Конституції України).

Згідно із пунктами 1.3. та 3.3. Європейської Хартії щодо закону «Про статус суддів» від 10.07.1998 року, які визначають критерії призначення на посаду судді безстроково після спливу випробувального строку, рішення про відмову у призначенні на постійну посаду судді або про відмову у продовженні строку може бути прийнято лише незалежним органом.

Отже, автоматичне припинення повноважень суддів є протиправним.

Питання професійної кар'єри суддів неодноразово висвітлювалось Комітетом Міністрів Ради Європи (Рекомендація від 13.10.1994 року № 94 (12), Висновок Консультативної ради європейських суддів від 01.01.2001 року № 1), Європейською комісією за демократію через право (Венеціанська Комісія), Парламентської Асамблеєю Ради Європи (п.6.3 Резолюції №1862 (2012) Європейським Судом з прав людини (Рішення від 09.01.2013 року у справі «Волков проти України»).

Зазначені акти підтверджують необхідність усунення політичного впливу на кар'єру судді, скасування випробувального терміну перебування судді на посаді, врахування рівня професійної кваліфікації та особистих, моральних якостей в ході вирішення питання про продовження терміну здійснення суддею повноважень.

Таким чином, саме положення чинної Конституції України та європейські стандарти судоустрою мають стати основою для реформування судової гілки влади.

Відповідно до правової позиції Конституційного Суду України (Рішення від 1 грудня 2004 року №19-рп/2004 (справа про незалежність суддів), положення частини другої статті 126 Конституції України "вплив на суддів у будь-який спосіб забороняється" треба розуміти як забезпечення незалежності суддів у зв'язку із здійсненням ними правосуддя, а також як заборону щодо суддів будь-яких дій незалежно від форми їх прояву з боку державних органів, установ та організацій, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, фізичних та юридичних осіб з метою перешкодити виконанню суддями професійних обов'язків.

Ухвалення змін до Основного Закону в запропонованій Робочою групою Конституційної комісії з питань правосуддя редакції перешкодить продовженню виконанню суддями своїх обов'язків, створить прецедент щодо звільнення, шляхом прийняття законодавчих актів, інших суддів.

Водночас, внесення зазначених змін до Конституції України порушить єдність та цілісність судової системи України, оскільки призведе до припинення повноважень більше 10% суддівського корпусу, що негативно вплине на якість здійснення судочинства, сталість судової практики, правову визначеність суспільних відносин.

З огляду на значний розмір грошової компенсації, присудженої Європейським Судом з прав людини у справі «Волков проти України», подібного роду зміни до Основного Закону можуть призвести до невиправданих понаднормових витрат Державного Бюджету України, дискредитують нашу державу перед міжнародними організаціями, нівелюють проведені з 2012 року процедури добору кандидатів на призначення на посаду судді вперше, які носили прозорий характер та були схвалені європейським співтовариством.

Вважаємо, що вище перелічені обставини доводять необхідність вжиття негайних заходів, направлених на уникнення можливості внесення змін до Конституції України в запропонованій Робочою групою Конституційної комісії з питань правосуддя редакції.

Згідно Висновку Конституційного Суду України №2-в/2013 від 19 вересня 2013 року визнано такими, що відповідають Конституції України зміни до Основного Закону стосовно набуття статусу призначених безстроково суддів, в яких на момент внесення змін до Основного Закону не закінчився п'ятирічний строк перебування на посадах судді.

Зазначена редакція змін схвалена також Венеціанською Комісією у Висновку № 747/2013 від 10 грудня 2013 року.

Тому, дотримання вимог цих офіційних документів має стати базисом для визначення правового статусу суддів призначених вперше на момент внесення змін до Конституції України.

Враховуючи викладене, Рада суддів України

в и р і ш и л а :

1. Звернути увагу Робочій групі Конституційної комісії з питань правосуддя на неприпустимість внесення змін до статті 128 та підпункту 2 пункту 19 Розділу XV Перехідних положень Конституції України, які порушують незалежність, цілісність, єдність судової системи України та незалежність, рівність суддів призначених на посаду судді вперше, звужують зміст та обсяг їх трудових прав.

2. Запропонувати Робочій групі Конституційної комісії з питань правосуддя врахувати Висновок Конституційного Суду України №2-в/2013 від 19 вересня 2013 року та Висновок Венеціанської Комісії № 747/2013 від 10.12.2013 року і внести зміни до статті 128 та підпункту 2 пункту 19 Розділу XV Перехідних положень Конституції України відповідно до яких, судді судів загальної юрисдикції, призначені на посади суддів вперше і в яких до дня набрання чинності Законом не закінчився п'ятирічний строк перебування на посадах суддів, з набранням чинності змін до Конституції України, набувають статусу суддів, обраних безстроково.

Голова
Ради суддів України

В.М. Сімоненко